

İÇSEL MOTİVASYONUN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

*Prof.Dr. Sırrı AKBABA**

Uzm.Psk.Dnş. Arzu AKTAŞ†

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; ilköğretim okulları II. kademedeki öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin içsel ve içsel olmayan motivasyonlarını bazı değişkenler açısından incelemektir. Araştırma, betimsel bir durum saptama niteliğinde olup, nitel araştırma yöntemi kullanılarak 2004-2005 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırma Trabzon il merkezinde ilköğretim okulu 8. sınıftaki 333 öğrenciye uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu ve anket kullanılmıştır. Öğrencilerin içsel motivasyona sahip olup olmadıklarını tespit etmek amacıyla öğretmenlere (1 soru), öğrencilere (2 soru) ve velilere (1 soru) yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. İçsel motive olan öğrencilerle içsel olarak motive olmayan öğrencilerin bazı değişkenler açısından incelenmesine olanak verecek 12 sorudan oluşan anket öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, içsel olarak motive olan öğrencilerin; planlı olarak ders çalışma, ders çalışma programı hazırlama ve verimli ders çalışma yöntemlerini bilme, ders çalışmalarında ailelerinden daha az uyarı alma ve derslerde kendilerini daha yeterli hissetme konularında kendilerini içsel motive olmayanlardan daha yeterli görecekları şeklinde kurulan hipotezleri desteklemiştir.

Anahtar kelimeler: İçsel motivasyon, ders çalışma.

* Atatürk Üniv. K.K. Eğitim Fakültesi. PDR A.B.D

† Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Doktora Öğrencisi

SEARCHING INTERNAL MOTIVATION ACCORDING TO SOME VARIABLES

SUMMARY

The aim of this study is to investigate the internal and noninternal motivations of students that study in primary schools' II.nd stage according to some variables. The study has the quality of a descriptive situation determining and it was carried out in 2004-2005 education year by using method of qualitative research. The study was applied to 333 students that study in primary school's 8. class in century of Trabzon. The form of structured interview and questionnaire were used as the means of data collection . Structured interview form that contain 1 question for teachers, 2 for students, 1 for parents was applied for determining that whether students have internal motivation or not. The questionnaire was applied to students that contains 12 questions which provide the investigation of internal motivated students and not motivated ones in respect of some changables. At the end of the study the achieved findings were supported the hypothesis that internal motivated students think that they are more sufficient than the not motivated ones on the subjects of planned studying, preparing studying programe, knowing the methods of profitable studying, to warned less by their families about their studying and to feel themselves more sufficient in lessons.

Key Words: Internal motivation, studying lesson.

Globalleşme, rekabet ve bilişim teknolojisinin hakim olduğu 21. yüzyılda ülkelerin gelişimini ve kalkınmasını belirleyici ana faktör; sahip oldukları "insan sermayesi"dir. Nitelikli insan sermayesine sahip toplumlar; ekonomide, bilimde, teknolojiye ve oluşan yeni dünya düzeninde diğer toplumlardan önde olacaklardır. Bu nedenle tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de eğitim sistemleri, nitelikli insan yetiştirme üzerinde odaklanmaktadır. Bilgi Toplumuna nitelikli insan yetiştirme; klasik yaklaşımlardan uzak, insancıl ve çağdaş yaklaşımlar çerçevesinde gerçekleşmektedir.

Bilgi Toplumu, eğitim sürecinin odağında bulunan öğrenciden; yaratıcı, yeteneklerini en iyi şekilde kullanabilen, öğrenmeyi öğrenebilen, karşılaştığı problemlere alternatif çözümler üretebilen, sorumluluklarını bilen bireyler olmalarını beklenmektedir. Eğitim sisteminin bu istekleri karşılayabilmesi , öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almasına, her birinin öğrenmelerine olanak sağlamasına ve öğrencileri öğrenmeleri yönünde iyi motive edebilmelerine bağlıdır. Öğrencilerin öğrenebilmeleri ise onların öğrenmeye açık, hazır ve istekli olmaları ile yakından ilgilidir. Bu nedenle öğrencilerin öğrenme davranışlarına

yön vermek için kullanılacak en güçlü yöntem onların motivasyonlarını sağlamaktır.

“Motivasyon fonksiyonları çok değişik şekillerde hayatın her alanında ve hemen herkes tarafından uygulanır. En küçük sosyal grup olan ailede anne ve baba, sınıfını geçerse kendisine bisiklet (ya da herhangi bir hediye) alacağını müjdeleyerek okula giden çocukların davranışlarını yönlendirmeye çalışır.(Koçel 2003:635).”

Genellikle insanlara nasıl öğrenmeyi tercih ettikleri hakkında fazla soru sorulmaz. Çoğu okullarda öğrenciler sınıflara ayrıldıktan sonra, bu öğrenciler arasındaki farklılıklara dikkat edilmeden aynı yaklaşımla öğretimden geçirilirler. Grubun tümüne yönelik bu yaklaşımın bir sonucu olarak; gruptaki öğrencilerin bir kısmı yaklaşımı benimseyerek sunulan bilgilerin çoğunu öğrenebilirken geri kalanlar aynı yaklaşımı itici buldukları için öğretilenlerden yararlanamamaktadırlar. Grupla öğrenme sırasında gruptakilerin % 33 ‘ünün konunun gerisinde kalarak zorlandığı, % 20 ‘sinin konunun önüne geçerek sıkıldığı ve sadece % 47’lik bir kısmın amaçlanan öğrenmeyi gerçekleştirebildiği belirtilmiştir. Kendi tercihlerimizi başkalarına benimsetme eğiliminde olmamız, başkalarının öğrenmelerine yardımcı olurken karşılaşacağımız en büyük tehlikelerden birisidir. Yani “Bizim için en iyi olan başkaları için de en iyidir” varsayımı yanlıştır. Eğer insanların öğrenmelerine katkı sağlanmak isteniyorsa, bu konuda onları motive edebilecek şeylerin neler olabileceği hakkında bilgi sahibi olunmalıdır (Bentley 2003 :21-29).

Williams ve Buradan (1990) ‘a göre, öğrenme olayının; öğrencinin bir şeyi gerçekten öğrenmeyi istemesi durumunda gerçekleştiği, gerçeği düşünüldüğünde, öğrenciyi öğrenmesi için harekete geçirecek olan eylemlerin öğretmen tarafından bilinmesi ve bunları sınıf ortamında bilinçli bir biçimde kullanması gerekmektedir. Bu durum her türlü öğrenme ortamında ve öğrenilecek her konuda büyük önem taşımaktadır. (Acat ve Demirel ; Acat 2002 :314).

Öğrenme için gerekli şartlardan biri olan genel uyarılmışlık hali “organizmanın verimli bir öğrenme sağlayabilmesi için hazır ve tetikte bulunması”dır. Organizma, belli bir noktaya geldiğinde öğrenme için ideal olan, optimal düzeye ulaşmaktadır. (Fidan 1985 :132). Öğrenci, sadece genel uyarılmışlık halinde değil, ayrıca güdülenmiş olmalıdır. Güdülenme ne kadar kuvvetli ise öğrenme de o kadar çabuk ve kısa sürede gerçekleşir. Genel uyarılmışlık hali ile güdülenme arasında sıkı ilişki vardır. Başarılı sınıf öğretmenleri yüksek derecede güdüleyici olmalarıyla ünlüdür (Öncü 2004:177). Diğer yandan öğrencilerin merak güdüsünü dikkate alan öğretmenler onların uyarılmalarını kolaylaştırmaktadır. (Fidan 1985 :132). Jones ve Jones (1998)’e

göre, Öğretmenler, öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir sınıf yapısı oluşturmak zorundadırlar. Ancak uygun bir öğrenme ortamının oluşturulması; öğretmenin, öğrencilerinin bireysel ve grupsal ihtiyaçlarını çok iyi tanınmasına bağlıdır. Öğrencinin öğretimsel ihtiyaçları bilinirse, daha olumlu bir öğrenme çevresi oluşturulabilir (Çelik 2003:142).

Eğitimciler ve veliler (anne-baba) çocuklarının okula ve derslerine karşı ilgisizliklerinin nedenlerini anlamak için çaba sarf etmektedirler. Öğrencilerin başarısı için; okula rahatlıkla ulaşmaları, okul ihtiyaçlarının ailelerince karşılanması, derslerinde ve ödevlerinde onlara yardımcı olunması, öğretmenlerinin konuları onlara hitap edecek şekillerde anlatmaları artık onlara yetmemektedir. Veliler çocuklarının başarısını artırmak için bir çok yöntem denemektedirler. Kimileri baskı altına alma yolunu seçerken kimileri de çocuklarına başarılı olmaları halinde onlara bir çok ödül vaat etmektedirler. Öğretmenler de öğrencilerinin öğrenmelerini ve başarılı olmalarını sağlamak için benzer yöntemler denemektedirler. Bunlar: yüksek not yada düşük not, sınıf içinde ödüllendirme yada cezalandırma vb. Bu yöntemlerin denenmesine rağmen çoğunlukla istenilen sonuca ulaşılamaz. Bunun en büyük nedeni öğrencilerdeki motivasyon eksikliğidir.

Motivasyon; bireydeki içsel enerjinin belirli hedeflere yönlendirilmesi için hareketlendirilmesi, aktive edilmesidir (Düren 2002 :104-105). Motivasyonun iki önemli özelliği vardır. Birincisi motivasyon kişisel bir olaydır. Bir kişiyi motive eden herhangi bir durum veya olay bir başkasını motive etmeyebilir. İkincisi motivasyonun ancak, kişinin davranışlarında gözlenebilir olmasıdır .

Motivasyon olayı kişinin iş yapma, faaliyette bulunma, sonuç alma arzusu ve gayreti ile ilgilidir. Kişinin özellikleri ve beklentileri ile yapılan iş arasında yakın ilişki vardır. Yani motivasyon açısından önemli olan kişilerin uygun ortamda kendileri için anlamlı ve değerli işleri yapmalarındır (Koçel 2003: 634-635). Yapılacak işi anlamlı bulan bireyler yaptıkları işe ilgi ile sarılacak ve ne kadar özerklik tanınırsa, sonuçların sorumluluğunu üstlenmeye o kadar gönüllü olacaklardır. Bireylerin, ne ölçüde iyi olduklarını bilmelerine olanak verilirse, yaptıkları işten o kadar fazla kişisel doyuma ulaşacaklardır. Bu koşulların hepsi, insanların daha iyi çalışmaları ve daha fazla çaba göstermeleri için sağlam bir zemin oluşturacaktır (Keenan 1996 : 22-29).

Güdülenmiş ile güdülenmemiş öğrenci davranışları arasında önemli farklar vardır. Güdülenmiş davranışların yönü bellidir, büyük bir enerji ile yapılır. Hareketlerde kararlılık, devamlılık ve ısrar vardır. Güdülenmiş davranışta ilgi duyma ve dikkat etmede süreklilik; davranışın yapılması için çaba göstermeye ve gerekli zaman harcamaya isteklilik; konu üzerinde odaklaşma, kendini verme ve güçlüklerle karşılaştığında istenilen davranışı

yapmaktan vazgeçmeme, sonuca gitmede ısrarlı olma ve kararlılık gibi olumlu davranışlar mevcuttur. (Www. egitim.aku.edu.tr).

Bireyin verimli çalışmasını sağlamak ancak onu en iyi şekilde motive etmekle mümkündür (Garih 2000:10). Fakat bireyleri motive etmek ve motivasyonlarının sürmesini sağlamak görüldüğü kadar kolay değildir(Keenan 1999 : 5).

Birey bir doyum elde etmek için başarmak istiyorsa, bu içsel güdülenmedir. (Ercan 2003:108). Bireyin kendisinden kaynaklanan ihtiyaçların oluşturduğu güdülenme iç güdülenmedir. Bu güdülenmenin kaynağı ilgi, merak, gelişme ve yarışma duygusu olabilir. İçten güdülenmede özentilere ve cezalara ihtiyaç duyulmaz, çünkü etkinliğin kendisi ödüllendirir. Eğer öğrenciler bir etkinliğe katılarak ihtiyaçlarının karşılanacağını anlarılarsa öğrenme etkinliğine yönelik olarak içten güdülenecektirler. Öğrencinin bir problem durumu ile karşı karşıya bırakılması onun için güçlü bir güdüleyici olacaktır. Öğrencinin böyle durumlarda bir problemin nasıl çözülebileceğini kendi kendine keşfetme şansı olacaktır. Etkinlikler, öğrencilerin ihtiyaçlarını açıkça karşılayan hedeflere ulaşmalarını sağlayacak şekilde düzenlenirse, öğrenciler öğrenme etkinliklerine içten güdülenmiş olarak katılabilirler (Öncü 2004:175).

İçsel motivasyon, bireyin kendi isteği ile hareket edip çalışmasıdır. Örneğin , öğrencinin ders dinlerken öğrenmek için soru sorması, derse katılması . Dışsal motive olan öğrenci yüksek not almak ve öğretmenin övgüsünü almak için çalışır . İçsel motive olan öğrenci ise çalışmanın ve öğrenmenin harcanan çabaya değdiğini düşündüğünden dolayı çalışır. Dışsal ve içsel motivasyon zamanla ve değişen durumlarda farklılaşabilir. Öğrenci bazı derslerde yalnızca iyi not almak için çalışır. Bazı derslere ise sevdiği için içsel olarak motive olabilir (Yüksel 2004 : 105-107). Diğer yandan öğrencilerin merak güdüsünü dikkate alan öğretmenler onların uyarılmalarını kolaylaştırmaktadır (Fidan 1985 :132).

Öğrencinin sadece bir davranışına bakarak onun içten veya dıştan güdülendiğini söylemek oldukça zordur. Okulda her iki güdüleme de önemlidir. Öğretmen bu iki güdüleme yöntemini dengeli bir şekilde kullanmalıdır (Öncü 2004 : 175).

Eğer öğrenciler, bir etkinliğe katılarak ihtiyaçlarını karşılayacaklarını anlarsalar, bu öğrenme etkinliğine yönelik olarak içten güdülenmiş olurlar. İçten güdülenmiş öğrenciler doğrudan yararlı olacak şekilde katılma değer verirler (www.egitim. edu.tr).

Araştırmalar Gottfried (1985), Ryan & Deci (1998), içsel olarak motive eden etkinlikler için en az dört özellik tanımlamıştır.

1. Uğraştırıcı ; hedeflerin kısmen daha zor olduğu ve başarımın garanti olmadığı etkinliklerdir.

2. Kontrol ve ya özerklik ; öğrencilerin, öğrenmeleri üzerinde bir miktar etki ve hakimiyetlerinin olduğunu hissettiği etkinliklerdir.

3. Merak ve yenilik; şaşırtıcı veya öğrencinin var olan fikirlerden farklı deneyimlerdir.

4. Estetik değer;duygusal tepkiler uyandıran ve kısmen güzellikle ilgili olan deneyimlerdir.

Araştırmalar içsel olarak motive olmuş öğrencilerin sadece dışsal motive olmuş öğrencilerden daha yüksek başarıya ulaştıklarını göstermektedir (Yüksel 2004: 108).

Bireyin güdülenmesi dışsal etkilerle öğrenci için özendirici hedefler seçilerek yada pekiştireçler kullanarak geliştirilirse bu dışsal güdülenmedir.(Ercan 2003:108). Dışarıdan verilen pekiştireçlerin (ödül ,ceza , baskı) etkisi sonucu dış motivasyon oluşur. Motivasyonu yükselten uyarıcı, dışarıdan verilmektedir. Örneğin, öğrencinin başarısızlık durumu yaşamamak ve düşük not almaktan kaçınmak için çalışması gibi (Yüksel 2004 : 105-107).

Dıştan güdülenme, etkinliğin kendisi ile ilgili değildir. Dıştan güdülenmede sadece ne kazanılacağına dikkat edilir. Öğrenme etkinliği ile doğrudan ilişkisi olmayan ödüllerle ve olumlu pekiştireçlerin kullanıldığı yaşantılar ile öğrenciler katılıma dıştan güdülenmiş olurlar. Benzer şekilde görevini yapmama davranışı sonucu öğrenciye verilen cezalar, görevini yapması için ona dıştan güdülemeyi öğretebilir. Başarılı bir akademik geçmişi olan öğrenciler takdir, teşekkür, gibi ödülleri yüksek oranda kazanma şansına sahip olduklarını düşünürler. Bu sebeple ,bu öğrencilerin güdülenme ihtiyacı dıştan motive edilemez (Öncü2004:173). Ayrıca okullardaki not sistemi, bazı öğrencilerin becerilerini ve bilgilerini geliştirmeye motive etmekten çok onları not arsız yapmaktadır. Bu tutum "not için çalışmak" olarak bilinir. Öğrenci, öğrenmenin verdiği zevk, ve doyumunu (içsel ödül) almak yerine dış ödülleri almak için çalışır. Övgü, not, özel ayrıcalıklar gibi ödüllerle öğrencileri motive etmek ve denetim altında tutmak onların içten gelen kendi motivasyonlarını zayıflatır ve etkinliklerden vazgeçmesine neden olur(Gordon 1999 : 42). Övgü başarı ile ilişkilendirilmeli, haklılığı ve mantığı olmalı bunun dışında kullanılmamalıdır (Özden 1999:78) .Fakat dış motivasyon öğeleri bireyin bir işi yapma konusundaki iç motivasyonunu da etkilemektedir (Baltaş 2002 : 183) .

Katılım için dıştan güdüleyen yöntemlerin kullanılması hiç kullanılmamasından iyidir. Ancak, öğrencilerin katılımı için dıştan güdülenmeleri, içten güdülenmeye göre daha düşük düzeydedir. Etkinlikler,

öğrencilerin ihtiyaçlarını açıkça karşılayan hedeflere ulaşmalarını sağlayacak şekilde düzenlenirse, öğrenciler öğrenme etkinliklerine içten güdülenmiş olarak katılabilirler (Öncü 2004:175). Ayrıca her insan öğrenme sürecine pozitif bir motivasyonla yaklaşmaz. İnsanların öğrenme girişimlerinin sebebi oldukça negatif olabilir. Örneğin okulda ceza almamak, sınıfta kalmamak için çalışmak gibi. Rahatsız edici ve kötü olarak nitelendirilebilecek bir sonuçtan kaçınmak amacıyla yapılan öğrenme (dış kaynaklı motivasyon) yanlış olsa da kullanılan ve etkili sayılabilecek bir öğrenme metodudur. Pozitif motivasyon ise insanların öğrenme işini elde etmek istedikleri bir sonuç veya bir şey uğruna gerçekleştirmeleridir. Bu öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayan çok güçlü bir nedendir (Bentley 2003 :21-29).

Motivasyon eksikliği çoğu zaman ders çalışmadan uzaklaşmayı ve eğitimle ilgili olmayan etkinliklere (arkadaşlarla zaman harcama, telefon görüşmeleri, televizyon izleme gibi) yönelmeyi beraberinde getirir. Bu durumdaki bir öğrenci olarak ders çalışmak, can sıkıcı bir uğraş haline gelebilir. Ders çalışma ile ilgili faaliyetleri erteler. Sadece belirli zorlamalar sonucu ders çalışmaya başlar ve çoğu zaman içsel motivelelerden yoksun olan ders çalışma faaliyetini başarıyla sonuçlandıramaz.

Sonuç olarak motivasyonu artırmada en önemli etken, yine öğrencilerin düşünceleri ve etkinlikleridir. Boş vermişlik ve vurdumduymazlığı temel alan ve sadece başkalarının baskılarıyla ders çalışan bir öğrencinin başarılı olması oldukça güçtür. Bu nedenle derslere ilgi göstermek her dersi yararlı yönleriyle görmek ve gerek sınıf içinde, gerekse sınıf dışındaki dersle ilgili etkinliklere bu gözle bakmak motivasyonu artırmaya yardımcı olacaktır. (www.kulturdersanesi.com.tr). Öğretmenler, gelişim dönemleri ve özelliklerini çok iyi bilerek bu dönemleri ve özelliklerine göre bireyi öğrenmeye güdüleyebilecek uyaranları seçmelidir (Sardoğan 2004 :33-34).

Güdüleme sadece öğrenci için değil öğretmen için de önemli bir problemdir. Veman (1984), dokuz ülkede işe yeni başlayan öğretmenler üzerinde yaptığı çalışmada, öğretmenlerin öğrencileri motive etmede fazlasıyla sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Tecrübeli öğretmenler genellikle sınıf yönetimi becerisine sahip oldukları halde, güdüleme problemiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Ayrıca öğretmen yeterliliğinin öğrenci güdülenmesi ve öğretmenlerin sınıf yönetme stratejisi gibi değişkenlerle ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Araştırmalar (Mitchell 6 Pietkowska 1974; Ringness 1965; Ugurogulu & Walberg 1979), güdülenme ve başarı arasında kuvvetli, pozitif ilişki olduğunu göstermektedir. Güdülenmedeki artış, öğrenci davranışlarının daha iyiye gitmesine yardım eder ve sınıf yönetimi problemlerinin azalmasını sağlar. Ayrıca

öğretmen ve öğrencilerin okuldan daha çok haz duymalarına imkan sağlar (Öncü 2004 :169).

Öğretmen, öğrencinin öğrenme isteğine katkıda bulunur ve onun öğrenmesi için sorumluluk alır. Stipek (1996), araştırmalar motivasyon ve başarı arasında güçlü bir ilişki bulmuştur. Motive olmuş öğrencide gözlenen bazı genel davranışlar şunlardır:

- Okula karşı pozitif düşünceye sahip olma ve okulu tatmin edici bulma.
- Güç görevlerde ısrarcı olma ve az sayıda yönetim problemlerine neden olma.
- Bilgiyi derinlemesine işleme.

Aynı zamanda, motive olmuş öğrenci öğretmeni için önemli bir iş doyum kaynağı olduğu gibi sınıf işleyişine olumlu katkıda bulunur (Yüksel 2004: 106).

Sınıf yönetimine ilişkin öğretmen tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmak için yapılan bir araştırmada: Öğretmenlerin yaklaşık %40'ı her zaman araç gereçleri olabildiğince fazla kullanarak, %20' si hayattan bir olayı her zaman anlatarak öğrencilerin dikkatini çekmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %16 'sı her zaman öğrencilere soru sordurarak ilgi çekerken, %15 'i her zaman öğrencileri ödüllendirerek derse ilgili hale gelmelerine çalışmaktadır. Öğretmenlerin %13 'ü her zaman öğrencileri öğretmen yerine koyup, onlara sorumluluk vererek derse ilgi çekmeye çalıştıklarını; %17 'si her zaman jest mimiklerle öğrencileri güdülemeye çalışarak, onların ilgisini derse çekmeye çalışmaktadır. Öğretmenlerin dersi ilginç hale getirmek için kullanmış oldukları stratejiler, onların değişime ayak uydurmaya çalıştıklarını göstermekle birlikte geleneksel öğretmenlik anlayışının, ilgi çekme davranışlarında da (ilgi çekerek güdüleme) öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin yaklaşık %23 'ü öğrencilerine her türlü soru sorma fırsatı vermediği, görülmüştür. Bu sonuç ,öğrencilerin kişisel gelişimlerinin önemli bir engeli olarak değerlendirilmelidir. Soru sorarak öğrenme fırsatı bulamayan öğrenci sadece ezberleyecek ve hiç kendisi olmayacak demektir. Bu şekilde bir yaklaşım öğrencinin güvenini zedeleyecek ve motivasyonunu azaltacaktır. Ayrıca ; öğretmenlerin %21'i sürekli anlatım yöntemini uygulamakta, %60'ı sınıf kurallarını kendilerinin oluşturduğunu belirtmektedir. Bu durum, öğrencilerin ait olma ihtiyaçlarını karşılamamakta ve onların motivasyonunu olumsuz etkilemektedir. Bu araştırmanın sonuçlarından, öğretmenlerin öğrencileri derse güdülemede geleneksel stratejileri kullandıkları ortaya çıkmıştır(Okutan 2004:14-15).

2002 yılında " Yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynaklarının ve karşılaşılan motivasyon kaynaklı sorunların neler olduğu" ile ilgili yapılan

araştırma bulgularına göre; yabancı dil öğrenmede en büyük motivasyon kaynağının gelecekte bireye iş bulmada ve yükselmeye destek sağlaması birinci, yabancı dilin iletişimde ve yazılı kaynakların araştırılmasında kullanılabilmesi ikinci motivasyon kaynağı olarak belirtilmiştir. İçsel nedenlere dayalı motivasyon kaynaklarına ilişkin görüş ortalamaları alt sınırlarda kalmıştır. Katılımcılar sınıf içi etkinliklerinde öğretmenin motivasyon sağlamada önemli bir rol üstlendiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca sınıf içi etkinliklerin çeşitli, öğrencinin isteğine uygun ve kullanılan materyal, öğretimin gerçekleştirildiği ortamın çekiciliği motivasyonu sağlamada etkili faktörler olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, yabancı dil öğrenmede iyi sonuç elde edememenin doğurduğu olumsuz etkilerden kaynaklanan motivasyon sorunları ortaya çıkmaktadır. Başarılı olamama kaygısı ve başarılı olmak için ortamsal koşullara sahip olamama nedenlerine vurgu yapılmıştır. Yabancı dilde başarı beklentilerinin yüksek olması ve bu beklentilerin tam olarak gerçekleşemiyor olması, temel motivasyon sorunları olarak görülmektedir (Acat ve Demirel ; Acat 2002 :326).

Diğer bir araştırma sonuçlarına göre, Öğrencilerin %47.4'ü öğretmenlerin kendilerini az tanıdıklarını % 14,4 hiç tanımadıklarını, % 38.2 'si çok iyi tanıdıklarını belirtmişlerdir. Yine öğrencilerin % 51.5'i öğretmenlerin kendilerini derse karşı ilgilerini çekme konusunda genellikle cesaretlendirici sözler kullanarak motive ettiklerini belirtmişlerdir. Diğer yandan öğrencilerin % 27.6 'sı öğretmenlerin başlarından geçen ilginç olayları anlatarak ve % 11.3'ü ise öğrencilere fazla not vererek onları derse güdülediklerini belirtmektedirler (Akdağ ve Güven 2002 : 77).

Alfie kohn "The Case Of Against Competition" (1986) "Yarışmaya Karşı Bir Tartışma" adlı kitabında rekabetin olumsuz etkilerini kanıtlayan bir çalışmada: Çocuklara çözmeleri için bir bulmaca veriliyor ve bir gruba bulmacayı arkadaşlarından daha çabuk çözmeleri için bir yönerge veriliyor. Diğer gruba ise hiçbir yönerge verilmiyor. İki gruba da belli bir zaman veriliyor ve ilginç buldukları şeyleri yazmalarını isteniyor. Bu çalışma sonucunda; başka gruba yenmeye çalışmanın doğasında dış etki vardır ve bu da iç motivasyonu azaltır. Bir etkinlik sırasında kişilere yarışmaları söylenince, etkinlik artık kişisel zevk için yapılmaktan çıkar ve kazanmanın bir aracı olarak görülmeye başlanır (Gordon 1999 : 43).

Holt (1982)'a göre, yıldızlı notlar, takdir, teşekkür gibi küçük ödüllerle, çocukları yarışmaya zorlayarak onlardaki öğrenme sevgisi yok ediliyor. Ödül, özellikle övgü alışkanlığı, çocuğun motivasyonunu zayıflatabilir. Çünkü övgüye alışan çocuklar onu önemsemezler Gordon 1999 : 44). Maccoby&Martin (1983)'e göre,Ödül düzenli verilirse sürekli beklenir, verilmediği zaman cezalandırma

olarak algılanır. Buna karşılık sık verilirse kanıksanır ve ödüllendirme olarak görülmez. Okulda öğretmenler övgülerini çoğunlukla birkaç iyi öğrenci için kullanırsa diğer öğrenciler ödül alamamayı cezalandırma olarak algular ve çalışma için çaba göstermeyi bırakırlar (Gordon 1999 : 43).

McCormick (1998)'a göre araştırmalar, öğrenciyi seven, onu anlayan ve kendisini onların yerine koyabilen öğretmenlerin bu konuda eksiği olanlara göre sınıf aktivitelerinde duygusal, bilişsel, ve devinışsel açıdan daha iyi öğrencilere sahip olduklarını göstermektedir. Stipek'e (1996) göre, sınıfa ait olduğunu hisseden, öğretmenlerinden destek alan öğrencilerin sınıf çalışmalarına daha ilgili olduklarını göstermektedir. Bulgular, destekleyici ve kabul edici sınıf ortamının öğrenci akademik başarısı ve yetenekleri ne olursa olsun hem öğrenmede hem de motivasyon sağlamada önemli olduğunu vurgulamaktadır(www.eğitim.edu.tr).

Senemoğlu'nun (1987), yaptığı "Eğitim Bölümü Elemanlarının Sınıf İçi Öğretmen Davranışları" konulu araştırmada ,öğretmen davranışının en düşük düzeyde olan davranışını; öğrencileri dersin başlangıç aşamasında hedeften haberdar etme olduğu bulgusunu tespit etmiştir(Öncü 2004 :185).

Yapılan araştırmalarda başarı ve iç denetim arasında önemli bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, başarı nedenini kendinde arayan öğrenci daha başarılı olmaktadır. Bu boyuta göre, birey başarı ve başarısızlığı içsel nedenlere bağlıyorsa başarı övünmeye neden olur ve güdüyü artırır. Başarısızlık ise bireyin güvenini azaltır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki başarılı öğrenci, başarısını içsel nedenlere yüklemiştir. Başarısı düşük öğrenci ise başarısızlığını dışsal nedenlere yüklemektedir. Örneğin; başarısız geçen bir sınav sonucunda, içsel yüklem yapan bir öğrenci yeterince ve uygun yöntemle çalışmadığını belirtirken, dışsal yüklem yapan bir diğer öğrenci öğretmenin adil davranmadığını belirtebilir. Bazı öğrenciler arkadaşlarıyla ilgili yüklem yaparken tam tersi bir durum oraya koyabilirler. Yani arkadaşlarının başarısızlıklarını içsel nedenlere, başarılarını ise dışsal nedenlere yükleyebilirler.Örneğin: "başarısız olması doğal, geri zekalının biri" ve "öğretmen onu kolladığı için yüksek not aldı yoksa hayatta böyle not alması mümkün değil" denilebilir. Yada Sınavdan çıkan öğrencilerin sık sık "sorular hep çalışmadığım yerden çıktı", "kötü bir sınav olacağı içime doğmuştu", "bu öğretmen bana taktı, biliyorum", "hep arkamda oturanın yüzünden yapamadım", "çok çalışmışım, o yüzden sınavım iyi geçti" dediklerini duyarız. Bu gibi durumlarda, öğrenciler başarı yada başarısızlıklarını birine yada bir şeye yüklemektedirler. Öğrencilerin başarı yada başarısızlık nedenleriyle ilgili alguları güdü düzeylerini etkilemektedir. (Selçuk,2000:219).

İnsanların başarılı olmaya olan ihtiyaçları çok fazladır. Öğretmen de bunu öğrencileri için kullanmalıdır. Ancak, başarı bir çaba karşılığında ulaşılabilir olmalıdır. Bu çaba da öğrenci düzeyinde olmalıdır. Öğrenci, yetenekleri ötesinde zorlanırsa korkup çabadan vazgeçebilir. Ayrıca herkesin zaman zaman başarısız olabileceğinin bilinmesi, başarının koşullara, bireyin dikkatli, özenli çabalarına, bilgi ve deneyimine bağlı olduğunun örneklerle gösterilmesi, başarı güdüsüne destek olur (Başar 1999 :77). Ancak araştırmalar, sadece başarının öğrencinin kendi yeteneğine güvenini oluşturmadığını göstermektedir. Kolay görevlerde öğrenciyi övme özellikle büyük öğrencilerde motivasyonu azaltır ve başarı düzeyini düşürür. Araştırmalar, çoğu öğrencilerin çok çalıştıklarına inandıklarını bunlara daha çok çalışmaları gerektiğini söylemenin onların benlik yeterliliğini azaltabileceğini göstermektedir. Dahası maksimum çabanın başarıya ulaşmak için gerekli olduğunu vurgulamanın “tekrar bu kadar çok çalışmak istemiyorum” duygusuna neden olabilir ve cesareti kırabilir. Birçok öğrenci en çok başarılı olanların en çok çalışanlar olduğuna inanmazlar (Öncü 2004 : 181).

Motivasyon insanların başarılı olmalarına, kişisel tatmine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır (Coleman; Barrie 1990 162). Hatalar başarıya giden merdivenin basamaklarıdır. Bireylerin öğrenmelerinde onlara yardımcı olmak ve öğrenme süreçleri devam ederken başarı duygusunu yaşayabilmelerini sağlamakla mümkündür. Başarı duygusunun verdiği tatminin çok önemli etkileri vardır. Her şeyden önce bireyin kendisine duyduğu saygı ve güvenin artmasını sağlar. Ayrıca öğrenme ve gelişme sürecinin devam ettirilmesinde bireylere ihtiyaç duydukları cesareti verir (Bentley 2003 : 60). Bu nedendir ki öğrencilerin okulu sevmesinde, isteyerek öğrenmesinde ve başarılı bir kişilik edinmesinde güdülenmenin önemli bir yeri vardır (Ercan 2003 :112). Ancak Akbaba'nın(2004) “psikolojik sağlığı koruyucu rehberlik ve psikolojik danışma” adlı eserinin “Başarısızlığı Önleme” başlığı altında ele aldığı gibi; güdülenmenin de, öğrenmeye karşı olumlu bir tutum geliştirme, düzenli çalışma alışkanlığı, zaman perspektifi kazanma, verimli ders çalışma yollarını bilme, öğrenilmiş çaresizlik, yetenek, ilgi, öğrenme stilleri, ... gibi bir çok değişkenle ilişkili olduğu düşünülmektedir.

PROBLEM

İlköğretim II. kademede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin, içsel motivasyona sahip olanları ile içsel motivasyona sahip olmayanları arasında, bazı değişkenler açısından anlamlı bir fark var mıdır?

Alt Problemler

1. İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin planlı, programlı ve verimli ders çalışma konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrenci velilerinin, çocuklarını derslerine çalışmaları konusunda ikaz etmeleri açısından içsel olarak motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin, “derslerine yönelik kendilerini yeterli hissetmeleri” konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin , “derslerini sevmeye ve bu derslere severek çalışmaları” konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin “öğretmenlerinin ders işleme tutum ve davranışlarını sevmeye” konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6. İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin, “kararlarını kendilerinin vermeleri” konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

7. İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin , “geleceklerini şu anın belirlediği” konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Motivasyon eksikliği, öğrencilerin çok sık karşılaştıkları önemli bir problemdir. Öğretmenler ve veliler öğrencilerini; öğrenciler de kendilerini derse ve ders çalışmaya motive etmekte zorlanmaktadırlar. Bazı öğrenciler ise kendilerini derslere ve ders çalışmaya içsel olarak motive edebilmektedirler. Bu açıdan irdelendiğinde öğrencilerin içsel olarak motive olmalarıyla ilişkili olan değişkenlerin öğretmen ve velilerce bilinmesi ve bu bilgilerin uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Sayıtlar

1. Araştırma kapsamında yer alan öğrenciler, öğretmenler ve veliler ankete önyargısız ve samimi cevaplar vermişlerdir.

2. Bilgi toplama aracı , istenilen verileri toplayacak yeterliliktedir.

Sınırlılıklar

1. Araştırmanın evreni 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Trabzon il merkezinde öğrenim gören ilköğretim 8. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

2. Bu çalışmada elde edilen veriler, ilköğretim 8. sınıfında öğrenim gören öğrencilerin iç motivasyonlarıyla ilişkili olduğu düşünülen bazı değişkenleri belirlemek için hazırlanıp kullanılan anket ile sınırlıdır.

3. Öğrencileri motivasyon durumlarına göre sınıflandırma, bunun için hazırlanarak öğrenci, öğretmen ve velilere uygulanan yapılandırılmış görüşme formu ile sınırlıdır.

Tanımlar

• Motivasyon: Belirli bir eylemi yerine getirmek için bir insanın bazı içsel ve dışsal faktörlerden aldığı güçle, coşku ve kararlılık göstermesidir (Barutçugil 2002:183).

• İç motivasyon: Bireyin kendisinden kaynaklanan ihtiyaçların oluşturduğu güdülenmedir. Bu güdülenmenin kaynağı ilgi, merak, gelişme ve yarışma duygusu olabilir. İçten güdülenmede özentilere ve cezalara ihtiyaç duyulmaz, çünkü etkinliğin kendisi ödüllendirir(Öncü 2004 : 175).

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubunu oluşturan evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması, ve uygulanması, ile verilerin çözümlenmesine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, konuya ve amaçlara uygunluğu nedeniyle betimsel araştırma modeli uygulanmıştır.

Evren

Araştırmanın evrenini, Trabzon il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında öğrenim gören 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı 2004-2005 eğitim –öğretim yılında Trabzon merkezindeki 79 ilköğretim okulunda 8. sınıflarında öğrenim gören 500 öğrenci mevcuttur.

Örneklem

Örneklem, Trabzon merkezindeki ilköğretim okulları arasında tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Araştırma ilköğretim II. kademedeki öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin %67'sine ulaşılarak , uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada verilerin toplanması için temel araç olarak anket ve yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada anket ile elde edilen verilerin yanı sıra konuya ilişkin literatür taraması yapılmış ve uzman kişilerin görüşlerinden yararlanılmıştır.

Anket, araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Ankette öğrencilerin içsel motive olmalarıyla ilişkisi olacağı düşünülen bazı değişkenlere yönelik (Planlı ders çalışma, ders programı hazırlama, karar verme, ailenin ders çalışmada öğrencileri ikaz etmeleri, derslerini sevmeye dereceleri vb.) sorulara yer verilmiştir. Anket 12 sorudan oluşmuştur. Anket, derecelenmeli ölçek olarak hazırlanmış ve puanlaması "Hiç=1, Az= 2, Orta=3, Çok= 4, Pek çok=5" şeklinde oluşturulmuştur.

Sekizinci sınıf öğrencilerinin içsel motivasyona sahip olma durumlarını belirlemek amacıyla; öğretmen, öğrenci ve öğrenci velilerine yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Yapılandırılmış formda hazırlanan 4 görüşme sorusu sorulmuştur. araştırmacı tarafından öğrenciye 2 soru, öğretmene 1 soru ve velilere 1 soru yöneltilerek yanıtlar alınmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Anket yardımıyla elde edilen verilerin analizi için; SPSS for Windows istatistik paket programından yararlanılarak "t" testi kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

1-Öğrencilerin planlı, programlı ders çalışması ve verimli ders çalışma yöntemlerini bilmeleri

İçsel motive olan ve içsel motive olmayan öğrencilerin planlı, programlı ve verimli ders çalışmaları arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve bulgular Tablo I'de verilmiştir.

Tablo I. İçsel Motive Olan Ve İçsel Motive Olmayan Öğrencilerin Planlı Programlı Verimli Ders çalışmaları İle İlgili Bulgular

TİP	N	X	S.S.	t
İÇSEL	147	10,71	2,37	4,742**
İÇSEL OLMAYAN	186	9,43	2,50	
S.D.=331				** p<.01

Tablo I'de görüldüğü gibi içsel motive olan ve içsel motive olmayan ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin planlı, programlı ve verimli ders çalışmaları

arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve t değeri 4,742 olarak $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tablo incelenmeye devam edildiğinde içsel motive olan öğrencilerin ortalaması 10,71 olup içsel motive olmayan öğrencilerin ortalaması olan 9,43 'den büyüktür. Bu bulgu, içsel olarak motive olan öğrencilerin; planlı olarak ders çalışma, dersleri ile ilgili çalışma programı hazırlama ve verimli ders çalışma yöntemlerini bilme bakımından içsel motive olmayan öğrencilere göre daha başarılı olduklarını göstermektedir.

2- Öğrencilerin kendileri ile ilgili konularda karar vermeleri

İçsel motive olan ve içsel motive olmayan öğrencilerin, kendileri ile ilgili kararları vermeleri arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve bulgular Tablo II 'de verilmiştir.

Tablo II İçsel Motive Olan Ve İçsel Motive Olmayan Öğrencilerin Kendi Kararlarını Vermeleri İle İlgili Bulgular

TİP	N	X	S.S.	t
İÇSEL	147	4,12	1,00	0,80
İÇSEL OLMAYAN	186	4,03	1,05	
S.D.=331				$p > .05$

Tablo II 'de görüldüğü gibi içsel motive olan ve içsel motive olmayan ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin, kendileri ile ilgili kararları vermeleri arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve t değeri 0,80 olarak $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu, içsel olarak motive olan öğrencilerle içsel motive olmayan öğrenciler arasında; kendileri ile ilgili kararları vermeleri bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

3- Ailelerin "derslerine çalışmaları" konusunda çocuklarını ikaz etme durumları

İçsel motive olan ve içsel motive olmayan öğrencilerin ailelerinin çocuklarını derslerine çalışmaları konusunda ikaz etmeleri arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve bulgular Tablo III'de verilmiştir.

Tablo III İçsel Motive Olan Ve İçsel Motive Olmayan Öğrencilerin Ders Çalışmaları Konusunda Ailelerinin Tutumları İle İlgili Bulgular

TİP	N	X	S.S.	t
İÇSEL	147	6,22	2,30	5,014**
İÇSEL OLMAYAN	186	7,38	,1,93	
S.D.=331				** p<.01

Tablo III'de görüldüğü gibi İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrenci velilerinin, çocuklarını derslerine çalışmaları konusunda ikaz etmeleri açısından içsel olarak motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve t değeri 5,014 olarak $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tablo incelenmeye devam edildiğinde içsel motive olan öğrencilerin ortalaması 6,22 olup içsel motive olmayan öğrencilerin ortalaması olan 7,38'den küçüktür. Bu bulgu, içsel motive olan öğrenci velilerinin, çocuklarını derslerine çalışmaları konusunda daha az ikaz ettiklerini göstermektedir. İçsel olarak motive olmayan öğrenci velileri ise çocuklarını derslerine çalışması hususunda daha fazla uyarmaktadırlar.

4- Öğrencilerin derslerini sevmeleri ve bu derslere sevecek çalışmaları

İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin, “derslerini sevmeye ve bu derslere sevecek çalışmaları” konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve bulgular Tablo IV 'de verilmiştir.

Tablo IV. İçsel Motive Olan Ve İçsel Motive Olmayan Öğrencilerin Derslerini Sevme ve Derslerine Sevecek Çalışmalarıyla İlgili Bulgular

TİP	N	X	S.S.	t
İÇSEL	147	106,87	16,09	1,141
İÇSEL OLMAYAN	186	104,85	15,93	
S.D.=331				p>.05

Tablo IV 'de görüldüğü gibi içsel motive olan ve içsel motive olmayan ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin, “derslerini sevmeye ve bu derslere sevecek çalışmaları” konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve t değeri 0,80 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu, içsel olarak

motive olan öğrencilerle içsel motive olmayan öğrenciler arasında; dersleri sevmeye ve bu derslere sevecek çalışma açısından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

5- Öğrencilerin, öğretmenlerinin ders işleme tutum ve davranışlarını sevmeleri

İlköğretim II. kademedeki öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin, “öğretmenlerinin ders işleme tutum - davranışlarını sevmeye ve kendilerine saygılı, ilgili davranma” konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve bulgular Tablo V ‘de verilmiştir.

Tablo V. İçsel Motive Olan Ve İçsel Motive Olmayan Öğrencilerin Öğretmenlerinin Ders İşleme Tutum Ve Davranışları İlgili Bulgular

TİP	N	X	S.S.	t
İÇSEL	147	111,58	17,03	1,419
İÇSEL OLMAYAN	186	108,83	17,91	
S.D.=331				p>.05

Tablo V ‘de görüldüğü gibi içsel motive olan ve içsel motive olmayan ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin, “öğretmenlerinin ders işleme tutum ve davranışlarını sevmeye ve onların kendilerine saygı duymaya, ilgilenmeye” konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve t değeri 1,419 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu, içsel olarak motive olan öğrencilerle içsel motive olmayan öğrenciler arasında; öğretmenlerinin dersleri işleme tutum, davranışları ve öğretmenlerin kendilerine karşı saygı duymaya, ilgilenmelerini arasında fark olmadığını göstermektedir.

6-Öğrencilerin derslerde kendilerini yeterli hissetmeleri

İçsel motive olan ve içsel motive olmayan öğrencilerin derslerinde kendilerini yeterli hissetmeleri arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve bulgular Tablo VI’da verilmiştir.

Tablo VI. İçsel Motive Olan Ve İçsel Motive Olmayan Öğrencilerin Derslerde Kendilerini Yeterli Hissetmeleriyle İle İlgili Bulgular

TİP	N	X	S.S.	t
İÇSEL	147	56,10	6,75	4,78**
İÇSEL OLMAYAN	186	51,99	,8,52	
S.D.=331				** p<.01

Tablo VI'da görüldüğü gibi İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin derslerde kendilerini yeterli hissetmeleri konusunda içsel motive olan öğrencilerle, içsel olarak motive olmayanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve t değeri 4,78 olarak $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tablo incelenmeye devam edildiğinde içsel motive olan öğrencilerin ortalaması 56,10 olup içsel motive olmayan öğrencilerin ortalaması olan 51,99 'dan büyüktür. Bu bulgu, içsel motive olan öğrencilerin derslerde kendilerini daha fazla yeterli hissettiklerini göstermektedir.

Öğretmenler, içsel olarak motive olamayan öğrencilere yönelik olarak; öğrencinin dersteki yetersizliğinin onun yeterince gayret etmemesinden kaynaklandığını vurgulamaktadırlar. Bu nedenle öğrenci çaba sarf etmeye yöneltilmelidir. Bu tür öğrencilere yapıcı geribildirimler, başarabilecekleri düzeyde bireysel ödevler ve sorumluluklar verilerek öğrencilerin derslerle ilgili kendilerini yeterli hissetme düzeyleri artırılabilir.

7- Öğrencilerin geleceklelerini şimdi yaşadıkları anın belirlediğine inançları

İlköğretim II. kademedede öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin , "geleceklelerini şu anın belirlediği" konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve bulgular Tablo VII'de verilmiştir.

Tablo VII. İçsel Motive Olan Ve İçsel Motive Olmayan Öğrencilerin Zaman Perspektifi Kazanmaları İlgili Bulgular

TİP	N	X	S.S.	t
İÇSEL	147	4,05	1,02	

İÇSEL OLMAYAN	186	3,86	1,09	1,61
S.D.=331				p>.05

Tablo VII 'de görüldüğü gibi içsel motive olan ve içsel motive olmayan ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin, "geleceklerini şu anın belirlediği" konusunda içsel motive olanlar ile içsel olarak motive olmayanlar arasında fark olup olmadığını test etmek için t Testi uygulanmış ve t değeri 1,61 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu, içsel olarak motive olan öğrencilerle içsel motive olmayan öğrenciler arasında; zaman perspektifi bakımından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

SONUÇ YORUM VE ÖNERİLER

İlköğretim ikinci kademe 8.sınıflarda öğrenim gören içsel motivasyona sahip olan öğrenciler ile içsel motivasyona sahip olmayan öğrencilerin; planlı olarak ders çalışma, ders çalışma programı hazırlama, kendileri ile ilgili karar verme, ailelerinden ders çalışma konusunda uyarı alma, verimli ders çalışma yöntemlerini bilme, derslerini ve bu derslere çalışmayı sevme, öğretmenlerinin tutum ve davranışlarını sevme konularında ki algılarının belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada; içsel olarak motive olan öğrencilerle içsel olarak motive olmayan öğrencilerin; planlı olarak ders çalışma, ders çalışma programı hazırlama, verimli ders çalışma yollarını bilme, derslerde kendilerini yeterli hissetme ve ebeveynlerinden ders çalışmaları yönünde uyarı almama konularında içsel motive olan öğrencilerin lehine , aralarında anlamlı farklar saptanmıştır.

• *İçsel olarak motive olan öğrencilerin , planlı, programlı olarak ders çalışma oranları daha yüksek olup, verimli ders çalışma yollarını daha iyi bilmektedirler. İçsel olarak motive olmayan öğrencilerin planlı ve programlı olarak ders çalışma seviyeleri düşük olup, verimli ders çalışma yollarını iyi bilmemektedirler.*

İç motivasyona sahip kişileri çalışmaya yönlendiren faktörler; yaptıkları işe duydukları kişisel ilgi, istek ve yaptığı işin sağladığı kişisel tatmindir (Batlaş 2002 : 185). İçsel motivasyona sahip olan öğrencilerin; öğrenme istekleri ve kişisel hedefleri onların planlı, programlı ders çalışmalarına ve verimli ders çalışma yöntemlerini öğrenmelerini büyük ölçüde etkilediği söylenebilir.

İç motivasyona sahip olmayan öğrencilerin çoğunluğu dışsal olarak motive olmakta yada motivasyon eksikliği çekmektedirler. Bu öğrenciler katılmaya zorunlu oldukları derslerden geçmek amacıyla kısa süreli, plansız, programsız ve verimli ders çalışma yollarını bilmeden ders çalışmaktadırlar.

Motivasyon eksikliği, çoğu zaman ders çalışmadan uzaklaşmayı ve eğitimle ilgili olmayan etkinliklere (arkadaşlarla zaman harcama, telefon görüşmeleri, televizyon izleme gibi) yönelmeyi beraberinde getirir. Bu durumdaki bir öğrenci için ders çalışmak, can sıkıcı bir uğraş haline gelebilir. Ders çalışma ile ilgili faaliyetleri erteler. Sadece belirli zorlamalar sonucu ders çalışmaya başlar ve çoğu zaman da içsel motivelelerden yoksun olan ders çalışma faaliyetini başarıyla sonuçlandıramaz. (www.kulturdersanesi.com.tr). Bu nedenle öğretmenler, bu öğrencilerin içsel motivasyonunu harekete geçirebilecek uyaranları onlara verebilmelidir. Bunların başında derslere karşı kişisel ilgi ve istek uyandırmak gelmektedir. Öğretmenler her dersin ayrı ayrı öğrenci hayatına kazandıracaklarını, derslerin yararlarını ve bu derslere hangi yöntemlerle çalışmalarını gerektiğini uygulamalı olarak öğrencilerine göstermelidirler. Ayrıca bu öğrenciler için kısa dönemde sonuçlarını alabilecekleri ve başarabilecekleri düzeyde hedefler verilmesi onları içsel olarak motive edebilir.

• *İçsel olarak motive olan öğrenciler, kendilerini dersler bakımından daha yeterli hissetmektedirler. Buna karşılık içsel motive olmayan öğrenciler; kendilerini dersler bakımından daha yetersiz hissetmektedirler.*

Öğrencilerin kendilerini yeterli hissetmesi büyük oranda karar verme ve denetim etkinliklerini içermektedir. Sınıftaki otoritenin temel kaynağı öğretmen olmakla birlikte karar sürecine öğrencilerin katılımı sağlanırsa öğrenci derse karşı sorumluluk alacağından kendini derse karşı yeterli hale getirme çabasına da girecektir. Ames 1992 'ye göre, sorumluluk üstlenen öğrenciler, kendi kendini yönetme ve disipline etme stratejilerini geliştirebilirler. Ayrıca yapılan bir araştırmada sınıfın öğrenme çevresinde özerk hareket edebilme ile öğrencinin içsel motivasyonu arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur. (Çelik 2003: 157-158). Öğrencilere; sınıf içi etkinliklerde ve dersleriyle ilgili konularda karar verme hakkı tanınması ve sorumluluğun öğretmenden öğrenciye kaydırılması, onların içsel motivasyonunu artıracaktır. Dersleri ve diğer etkinliklerde karar verme özerkliği artan öğrenciler yaptıkları işi benimseyecekler ve bu da muhtemelen onların öğrenmelerini kolaylaştıracak ve başarılarını artıracaktır.

• *İçsel motive olan öğrenciler; ders çalışma konularında annelerinden ve babalarından daha az uyarı almaktadırlar. İçsel motive olmayan öğrenciler; ders çalışma konularında babalarından ve annelerinden daha çok uyarı almaktadırlar.*

İçsel olarak motive olan öğrenciler kendi sorumluluklarını üzerlerine alarak derslerine kendi plan, programları dahilinde daha düzenli çalışmakta ve aileleri de onları bu konuda fazla zorlamamaktadırlar. Ancak, içsel olarak motive olmayan öğrenciler belli bir plan ve program doğrultusunda çalışmadıklarından

dolayı daha sık bir şekilde ailelerinden ders çalışmaları konusunda ikaz almaktadırlar. Çocukların başaramayacağı şeyleri onlardan istemek başarılarını artırmak yerine düşürür ve öğrencileri geliştirme yerine onları köstekler (Ercan 2003 :112). Burada anne ve baba çocuklarını suçlamadan, sinirlenmeden ve kırmadan neden ders çalışması gerektiğini ona anlatmalı ve çocuğuna onu mutlu edecek çalışma ortamı hazırlamalıdır.

Aileler çocuklarına rağmen onlara yardımcı olamazlar. Kısacası aileler çocuklarıyla işbirliği içinde hareket etmelidirler. Çocuklarını; söyledikleri şeyler ve yapmak istedikleri konularda ikna ederek onları yeni düzenlemelere inandırmalıdır (Baltaş 1997 :157).

Aileler çocuklarına sorumluluk vermelidir. Bu sorumlulukları çocuklarıyla birlikte kararlaştırmalıdır. Çünkü bir işin sonuçlarından sorumlu olmak bireyin o işi sahiplenmesine neden olacaktır. Böylece çocuklar aldıkları görevi ellerinden geldiğince yapmaya çalışacaklar ve yaptıkları işin sonuçlarından gurur duyacaklar ve bir sonraki çalışmalarını da daha özenli yapacaklardır.

Doğrulanmamış hipotezlere ilişkin bulgular şunlardır:

• *İçsel motive olan öğrencilerle içsel olarak motive olmayan öğrencilerin derslerini sevme ve bu derslere severek çalışmaları bakımından aralarında önemli bir fark bulunamamıştır.*

İçsel motive olan öğrencilerle içsel motive olmayan öğrencilerin dersleri sevmeleri ve bu derslere severek çalışmaları arasında anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen yukarıda da yorumlandığı gibi; derslere planlı ve programlı çalışma konusunda aralarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bulgular bize, içsel motive olmayan öğrencilerin derslerine karşı olumlu düşünceler beslediklerini fakat bu derslere planlı ve programlı çalışmak istemediklerini göstermektedir. Bu durum öğrencilerin öğrenme ve dersleriyle ilgili amaçlarının olmamasından kaynaklanabilir. Nitekim amaç, programın en önemli ögesidir. "Bir çok öğrenci dersleriyle ilgili etkili amaçlar oluşturmayı becerememektedir. Kimi zaman çok kolay kimi zaman çok zor amaçlar saptarlar. Bu tür yaklaşım onların motivasyonunu olumsuz yönde etkiler(Selçuk 2001: 219)." Öğrencilere ulaşabilecekleri amaçlar göstererek onları, planlı ve programlı yaşamaya alıştırmak ve motivasyonlarını artırmak mümkündür.

• *İçsel motive olan öğrencilerle içsel olarak motive olmayan öğrencilerin, kendileri ile ilgili kararları vermeleri açısından algıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.*

Öğrenciler öğrenme aktivitelerine katılarak alınan kararlarda söz sahibi olmalıdırlar. Dersleri ve çalışmalarıyla ilgili kararlarda özgür olan öğrenci kendini daha güçlü hissederek yapacağı çalışmaları anlamlı bulacaktır. Not, aile

baskısı, sınıfta kalma vb. sebeplerden korktuğu için çalışan öğrenci çalışmasını kendini mecbur hissettiği için yapacaktır. Fakat, çalışmaya kendi özgür iradesi ile karar veren öğrenci kendi istediği için çalışacak ve çalışmasından dolayı mutluluk duyacaktır. “Karara katılım da öğrencilerin değer sistemlerine, zihinsel yapılarına ve motivasyonlarına olumlu yönde etki etmektedir” (Batlaş 2002 : 171). Ancak bulgunun hipotezimizi desteklememiş olması; hipotezdeki “kendileri ile ilgili karar” ifadesinin çok geniş bir içeriğinin olmasından ve öğrencilerin bu soruyu cevaplarırken zihinlerinin bu kapsamlı içerikten tahmin edemeyeceğimiz bir değişkeni çağrıştırmamasından kaynaklanmış olabilir.

• *İçsel motive olan öğrencilerle içsel olarak motive olmayan öğrencilerin, öğretmenlerinin ders işleme tutum ve davranışlarını sevmeleri bakımından aralarında önemli bir fark bulunmamıştır.*

Bu bulgu, İçsel motive olan öğrencilerle içsel olarak motive olmayan öğrencilerin, öğretmenlerinin kendilerine saygılı davranma ve ilgilenmeleriyle ilgili algılamaları bakımından aralarında anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir.

Weinstein ve Mignano (1997)'e göre, öğretmen öğrencinin ilgi ve dikkatini öğrenmeye odaklamaktan sorumludur. Öğretmenin günlük eylemlerindeki coşkusu öğrencinin, motivasyon düzeyini artırmada büyük önem taşımaktadır. Öğrenci motive olmuş bir şekilde sınıfa girdiği zaman öğretmen olumlu bir karşılık verecek ve sevgi, teşvik konusunda daha fazla destek sağlayacaktır. Bunun tam tersi durumda; öğretmen negatif tepki verecek, öğrenci üzerinde güç kullanacak ve öğrenciyi ihmal edecektir. Bu durumda öğrenci sinirlenme ve ilgisizlik hali gösterecektir (Çelik 2003 : 144).

Yapılan bir araştırmaya göre, öğretmenler kendisiyle iyi iletişim içinde bulunan öğrencileri kendilerine daha yakın hissetmekte ve onlara yönelik daha yüksek beklentiler geliştirmektedirler. Bu öğrencilere yönelik beklenti etkisi öğrencilerin başarı performanslarını etkilemektedir. Aynı zamanda, öğretmenlerin olumlu tutumu öğrencilerin motivasyonunu, okul ve çalışmaya karşı tutumunu, öğrencinin kendine güvenini etkilemektedir. Öğretmene uzak duran ve onunla iletişime girmeyen öğrencilerle öğretmenler de daha az iletişim kurmakta ve daha az ilgilenmektedirler. Bu da öğrencinin sınıf içinde pasif olmasına, akademik başarısının dolayısıyla motivasyonunun düşmesine yol açmaktadır (Öztürk ; Koç; Şahin 2003 :395).

Özyürek'in, 2002 yılında yaptığı araştırmada, öğretmenlerini örnek alan öğrencilerin matematik dersi başarılarının yükselebileceğini ve heyecan ve kaygılarının ise azabileceğini belirtmektedir. Öğrencilerin bu dersle ilgili arkadaşlarından ya da öğretmenlerinden, matematik dersi performansı ile ilgili

olumlu övgüler alması, öğrencinin cesaretlenmesini, başarısını olumlu yönde etkileyeceği vurgulanmıştır (Özyürek 2002 :525).

Öğretmenler ; öğrencilerinin kişisel ihtiyaçlarını, öğrenme stillerini, yeteneklerini, ilgi alanlarını iyi tanımalı, onlara bekledikleri sorumluluğu vermeli, dersleriyle ilgili konularda seçim hakkı tanımalı ve dersinin öğrencilerin hayatına katacağı değerleri anlatarak onların başarıları hakkında sürekli geri dönütler vermelidir.

Bütün bu teorik bilgiler ve araştırma bulgularınca desteklenmemesine rağmen bu araştırma bulgusu, İçsel motivasyonla öğretmenin ders işleme tutum ve davranışlarını sevme arasında sanıldığı gibi aksine çok fazla bir ilişkinin olmadığına yönelik önemli bir veri sunmaktadır. Nitekim öğretmen ve onun tutum ve davranışları bir dış faktör olup, öğrencinin iç dünyasından kaynaklanan içsel motivasyonla aralarında yüksek bir ilişkinin olamayacağı, ancak dış motivasyona kaynaklık edebileceği söylenebilir.

İçsel motive olan öğrencilerle içsel olarak motive olmayan öğrencilerin Geleceklerini şimdiki anlarının belirlediklerine inanmaları konusundaki algılamaları arasında önemli bir fark bulunamamıştır.

Araştırmanın bu bulgusuna karşın, zamanı etkili kullanmada içsel öğrencilerin daha bilinçli olduğu söylenebilir. Nitekim tüm öğrencilerin geleceklerini şu anlarının belirlediğini söylemelerine rağmen, bir kısmının zamanını planlı ve programlı ders çalışmaya ayırmadıkları, içsel motive olanların ise planlı çalıştıkları bilinmektedir.

Sonuç olarak; öğretmen ve veliler, öğrencilerinin içsel motive olmalarına, sınırlı da olsa dışsal bazı faktörlerle katkı sunabilirler. Yapılacak iş, bu işin yapılış şekli, işin sonucunda elde edilen doyum,... bu faktörlerden birkaçıdır. Yapılacak iş ne kadar anlamlı hale gelirse bireyler yaptıkları işe o kadar ilgi ile sarılır. Ne kadar özerklik tanınırsa, sonuçların sorumluluğunu üstlenmeye o kadar gönüllü olurlar. Ne ölçüde iyi olduklarını bilmelerine olanak verilirse, yaptıkları işten o kadar fazla kişisel tatmin ederler. Bu koşulların hepsi, insanların daha iyi çalışmaları ve daha fazla çaba göstermeleri için sağlam bir zemin oluşturur (Keenan 1996 : 22-29).

KAYNAKLAR

- ACAT, Bahattin; DEMİREL, Seyfettin."Türkiye'de Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları Ve Sorunları".Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi. Sayı:2002 / 32 . Ankara:Pegem Yayınevi.
- AKBABA, Sırrı. Psikolojik Sağlığı Koruyucu Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Pegem A Yayınları, Ankara:2004.

- AKDAĞ, Mustafa; GÜVEN Semra. "İlköğretim İkinci Kademe Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Etkinliklerine İlişkin Öğrenci Algıları Geliştirilmesi" Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi. Sayı:2002 / 29 . Ankara:Pegem Yayınevi
- BALTAŞ, Acar. Ana-Baba Okulu .İstanbul, Remzi kitabevi:1997
- BALTAŞ, Acar. Ekip Çalışması Ve Liderlik. İstanbul, Remzi Kitabevi: 2002
- BAŞAR, Hüseyin. Sınıf Yönetimi.Ankara, Milli Eğitim Yayınevi: 1999.
- BENTLEY, Trevor. İnsanları Motive Etme. Çev: Onur YILDIRIM. İstanbul, Hayat Yayınevi : 2003
- ÇELİK, Vehbi. Sınıf Yönetimi. Ankara ,Nobel yayınevi:2002.
- COLEMAN, Ron; BARRİE, Giles. Yöneticinin Klavuzu. Çev : Ömer Erduran). İstanbul, Remzi Kitabevi: 1990 .
- DÜREN, Zeynep. 2000'li Yıllarda Yönetim.İstanbul,Alfa Yayınevi: 2002.
- ERCAN, Leyla.Motivasyon. Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar (Edit : Leyla KÜÇÜKAHMET). Ankara ,Nobel Yayınevi:2003.
- FİDAN, Nurettin. Okulda Öğrenme ve Öğretme: Ankara ,Alkım Yayınevi:1985.
- GARİH, Üzeyir. İş Hayatında Motivasyon .İstanbul, Hayat Yayınevi : 2000.
- GORDON, Thomas. Çocukta İç disiplin Mi? Dış Disiplin Mi ? İstanbul, Sistem Yayınevi : 2003.
- KEENAN, Kate. Motivasyon.Çev : Ergin Koparan. İstanbul, Remzi Kitabevi :1996.
- Motivasyon ve Öğrenme. www.egitim.aku.tr.2004.
- OKUTAN, Mehmet.Sınıf Yönetiminde Örnek Olaylar. Ankara, Pegem Yayınevi:2004.
- ÖNCÜ, Hüseyin. Motivasyon.Sınıf Yönetimi. (Edit:Leyla KÜÇÜKAHMET) .Ankara, Nobel yayınevi: 2004.
- ÖZYÜREK Ragıp." Liseli Öğrenciler İçin Matematik Yetkinlik beklentisi Bilgilendirici Kaynaklar Ölçeğinin Geliştirilmesi" Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi. Sayı:2002 / 32 . Ankara: Pegem Yayınevi .
- Öğrenmede Motivasyon Ve Dikkatin Önemi. www.egitim.edu.tr.2004.
- Öğrenme ve Güdülenme Kuramları. www.kulturdersansi.com.2004
- KOÇ, Gürcü; ÖZTÜRK Bülent; ŞAHİN Fatma. "İlköğretim Okullarında Öğretmen Beklentilerini Etkileyen Öğrenci Özellikleri" Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi. Sayı: 2002/31. Ankara: Pegem Yayınevi.
- SARDOĞAN, Mehmet. Öğrencilerin Güdülenmesi.Sınıf yönetimi. (Edit : Zeki KAYA).Ankara, Pegem Yayıncılık: 2004
- SELÇUK Ziya. Gelişim Ve Öğrenme. Ankara , Nobel Yayınları : 2001.
- YÜKSEL, Galip.Öğrenme İçin Motivasyon.Sınıf Yönetimi. (Edit: Şule ERÇETİN ; Çağatay Özdemir). Ankara, Asil Yayınevi : 2004.